

Cristian CONSTANTIN*

CONFERINȚE ȘI ÎNTRUNIRI CULTURALE ȘI ȘTIINȚIFICE ÎN ORAȘUL BRĂILA ÎNTRE ANII 1929 ȘI 1940

Perioada interbelică în spațiul românesc consemnează, pe lângă o mare dezvoltare a actului creator, și o nouă abordarea a istoriei, având în *Școala Analelor* din Franța un model ce prindea contur și în România. În mare parte mișcările de regionalism creator au fost cele atrase de acest nou tipar impus de Marc Bloch și Lucien Febvre. Unul dintre orașele în care localnicii au trecut aparent rapid la adoptarea modelului de a prezenta localnicilor istoria locală a fost Brăila. Aici Gh. T. Marinescu a lansat pe piață în 1929 revista de cultură regională „Analele Brăilei” în care a fost avut în vedere spațiul Brăilei din punct de vedere al publicării materialelor din domeniul științelor-sociale.

În primul număr al revistei „Analele Brăilei”, conducătorul acesteia a consemnat la rubrica *Informațiuni, Note și Însemnări* un alt aspect care a condus la apariția publicației pe care o patrona: ciclurile de conferințe desfășurate la Brăila după Primul Război Mondial. Cum „un cerc de studii și cercetări locale ale orașului și ținutului Brăila” apăruse încă din 1926 cu scopul de a cerceta obiectiv, cu metodă științifică, toate problemele puse de viața brăileană¹, acest cerc în mare parte alcătuit din cei care au înființat și „Căminul studentesc brăilean”, a fost cel care a organizat o serie de conferințe ce se desfășurau la Biblioteca „Petre Armencea” sau în incinta „Teatrului Comunal”. Toată seria aceasta de întâlniri a avut ca scop strângerea de materiale pentru a fi publicate într-o revistă ce s-a concretizat abia după aproximativ zece ani de căutări.

În tot acest timp s-au desfășurat conferințe la care au luat parte o sumedenie de figuri importante din domeniul istoriei, sociologiei, economiei sau biologiei precum: Nicolae Iorga, Dimitrie Gusti, Nae Ionescu, etc., intelectuali importanți, unii născuți chiar la Brăila, care au gravitat în jurul ideilor ce începeau să prindă contur în jurul unor tineri ca Gh. T. Marinescu, S. Semilian și alții.

Directorul delegat al „publicației de cultură regională” a dorit să-și legitimizeze printr-o descriere a unei situații ce avea loc la Nancy în Franța, a fost o precursoră a ceea ce Marc Bloch și Lucienne Febvre vor numi „Școala Analelor”, o inițiativă pe care Gh. T. Marinescu a lăudat-o mai cu seamă că ea a fost aprobată de inspectoratul școlar local din regiunea Nancy, și care prevedea că profesorii de istorie pot introduce în cadrul programei și cursuri

---

* Student anul al III-lea, Istorie.

¹ Gheorghe T. Marinescu, *Informațiuni, Note și Însemnări*, în, „Analele Brăilei” (de aici înainte ABR.), anul I, nr. 1, ianuarie-februarie 1929, p. 46.

de istorie locală². O grozavă paralelă care trebuia să-i entuziasmeze pe cei care credeau că din provincie nu se poate încropi o mișcare de amploare în domeniul cultural, mai ales într-un stat centralizat așa cum era România, o fidelă copie a Franței.

Mare parte din cele discutate la conferințele de dinainte de 1929 au apărut în paginile „Analelor Brăilei”, dar cel mai important este că ele au continuat să se desfășoare și să adune în jurul lor tot mai mulți doritori de a cunoaște trecutul și prezentul orașului ce dicta, în epocă, prețul mondial al grâului prin bursa din localitate.

În a doua jumătate a anului 1929 s-a organizat un ciclu de conferințe care au fost anunțate publicului larg prin publicarea acestui fapt în revista locală care le și orânduia, „Analele Brăilei”. Dintre participanții la această serie de întruniri i-am găsit pe N. Iorga cu *O sută de ani dala eliberarea Brăilei de sub turci*, pe Simion Mehedinți cu *Aspectul geografic și etnografic al locurilor brăilene*, pe Nae Ionescu discutând despre *Cultura de port, Brăila în literatură* a lui Perppesicius sau profesorul universitar doctor G. Vâlsan ce realizase o schiță despre *Viața istorică la Dunărea de Jos*, șamd. Toate acestea s-au desfășurat în jurul centenarului eliberării Brăilei de sub stăpânirea otomană³.

În data de 15 decembrie 1929 la Brăila a început sărbătoarea centenarului la care au luat parte miniștrii Cihosky, al armatei, cel al agriculturii, I. Mihalache, cel al Banatului, Sever Bocu dar și cel al muncii I. Răducanu la care se adăuga istoricul N. Iorga. Cu toții au ținut discursuri alături de primarul orașului, având ca scop primordial rolul Brăilei în spațiul Dunării.

Serbările ce au atras numeroși localnici au avut loc în mare parte în zona centrală a orașului desfășurându-se în fie la gară și-n port, dimineața, iar apoi la Biserica Sf. Arhangheli s-a oficiat Te-Deum-ul la care a rostit o alocuțiune și P.S.S. Episcopul Ghenadie al Buzăului ce a stârnit nemulțumire în rândul localnicilor pentru că nu a prezentat nimic legat de rolul jucat de Mitropolia Proilaviei în cadrul ortodoxismului din zona bazinului dunărean ocupat de otomani. Însă după-amiază expozițiile și conferința de la „Teatrul Comunal” susținută de N. Iorga, în mare parte bazată pe temeiul unei cercetări efectuate în acea după-amiază în biblioteca Bisericii Sf. Spiridon ce adăpostea numeroase cărți ale vechii Mitropolii a Proilaviei. Tot la aceste manifestări s-au vizionat filme și imagini cu Brăila de-lungul timpului dar spectatorii s-au delectat și cu muzica lui Jean Adrian, o prelucrare a folclorului local⁴.

Cicluri de conferințe au urmat în vechea raia în mare parte pe aceleași teme socio-umane: economie, istorie, geografie, turism, folclor, etc. Și trebuie amintite toate pentru că ele reprezintă pe lângă dorința, ambiția și

---

² *Ibidem*, p. 48.

³ Idem, *Informațiuni, Note și Însemnări*, în, ABR., anul I, nr. 2-3, martie-iunie 1929, p. 95.

⁴ Idem, *Informațiuni, Note și Însemnări*, în, ABR., anul I, nr. 4-5-6, iulie-decembrie 1929, pp. 50-53.

concretizarea lor de către localnici un bogat fond documentar în folosul cercetării mediului local.

Încă de la începutul anului 1930 s-au susținut în oraș lungi și diverse întruniri în care istoria locală sau aspecte ale *Regionalismului cultural și învățământului nostru* practic așa cum își intitula Conferința din 19 ianuarie profesorul C. Rădulescu- Motru, urmată de una cu specific istorico-bisericesc: *Din viața bisericească a Brăilei* a Arhim. I. Scriban din 2 februarie 1930. Din 23 februarie același an trebuie reținută cuvântare profesorului I. Simionescu pe tema *Frumusețile naturii în regiunea Dunării de Jos*, urmată la 9 martie de *Turism pe apă* a lui Em. Bucuța. Pe 23 martie Ap. Culea a prezentat câteva însemnări despre alt subiect zonal: *Folklor dunărean*. Ciclurile de conferințe ce emanau și adunau elita orașului dar și tinerii elevi în localurile de cultură din Brăila: „Teatrul Comunal” și Bibliotecile „Comunală” și „Petre Armencea”⁵ au continuat.

Finalul primului ciclu de conferințe, înșirate pe jumătate de an între 19 ianuarie 1930 și 1 iunie 1930 o data cu prezentare susținută de prof. univ. S. Mehedinți, a consfințit la Brăila în acea vreme o mișcare culturală ce tindea spre înfăptuirea unui ateneu în jurul căruia să graviteze toate aceste elemente de regionalism cultural, de dorința de a numai depinde de interesele dictate de la centru sau ale autorităților locale⁶

Cel de al doilea ciclu de conferințe organizat de „Analele Brăilei” are ca dată de deschidere a lucrărilor ziua de 2 noiembrie 1930 și ca punct final luna mai a anului următor timp în care 16 întruniri pe trei direcții de interes au ținut capul de afiș, printre cei anunțați să participe se numărau: N. Iorga, I. Simionescu, Cezar Popescu și mulți alții⁷. De fapt s-au încheiat la 7 iunie 1931 cu dezbaterile *Naționalizarea orașelor noastre* a lui S. Mehedinți⁸. Cel care a deschis cel de al doilea val de întruniri în portul dunărean a fost Cezar Popescu, la 2 noiembrie 1930, aducând în atenție *Economia românească în cadrul noilor orientări ale economiei europene* și a fost urmat la 9 noiembrie de I. Simionescu ce propunea o dezbatere *Despre un Muzeu regional (un muzeu al Brăilei)* fiind urmat în 16 noiembrie de Em. Bucuța cu *Românii de pe malul drept al Dunării de sub stăpânirea străină* la 20 noiembrie. I. G. Duca a adus în prim-plan *Triunghiul morții, un moment istoric din războiul nostru de întregire*, urmat fiind de V. Băncilă și a sa *Cultură și Regiune* din 14 decembrie. Iar în preajma Crăciunului, pe 21 decembrie, C. Rădulescu-Motru a prezentat brăilenilor *Personalitatea în politică*, dar rămâne de reținut conferința lui N. Iorga din data de 28 decembrie cu privire la *Noile condiții ale Dunării*, anul 1931 a fost deschis la 4 ianuarie de *Era nouă* a lui M. Manoilescu; așteptându-se și derularea

⁵ Idem, *Informațiuni* în, ABR., anul II, nr. 1, ianuarie-martie 1930, pp. 60-61.

⁶ Idem, *Note*, ABR., anul II, nr. 2, aprilie-iunie 1930, pp. 50-53.

⁷ Idem, *Informațiuni*, ABR., anul II, nr. 3, iulie-septembrie 1930, p. 43.

⁸ Idem, *Informațiuni*, ABR., anul III, nr. 2, aprilie-iunie 1931, p. 113.

celorlalte manifestări avute în program până la finele lunii mai a anului 1931⁹.

Aceste înșirui de personalități și teme nu are rolul decât de a prezenta importanța celor ce participau dar și aplecarea tuturor pe direcția pe care o propuneau organizatorii adică regionalism cultural. Manifestările de acest gen au continuat și pe parcursul anului 1931, deși criza economică și politică se accentua în România și nu numai, comitetul de conducere al „Analelor Brăilei” continua munca asiduă pe care au pornit-o și prezentau în continuare localnicilor interesați, atât oameni de cultură cât mai ales pe ce direcții trebuie să o ia urbea lor. Aceste lucruri au fost prevăzute și-n corespondența pe care liderul mișcării locale a purtat-o cu diverse personalități ale vremii iar pentru început propunem o scrisoare a istoricului și omului politic Gheorghe I. Brătianu din data de 27 noiembrie 1930 în care mulțumește pentru revistele primite dar adaugă că actul de mecena pe care-l întreprinde Gh. T. Marinescu ar fii trebuit ajutat nu numai de localnici cât și de centru dar adaugă și precizarea că nu va participa la lucrările conferințelor din cauza lucrărilor parlamentare¹⁰. Numeroasa corespondență purtată de conducătorul acestui demers cultural păstrată e o altă mare realizare acestuia.

Faptul că după ce s-au despărțit de Brăila marile figuri intelectuale ale României au continuat să ia legătura cu orașul în care au vorbit câteva ore în fața unui public ce nu e specializat pe tema susținută este încă un act de istețime dar și de dovadă lăsată posterității că actele întreprinse în deceniul patru al secolului trecut de un grup sunt cu precădere de mare succes în acest domeniu de studiu. Din păcate pentru publicul brăilean se mai întâmplau în 1931 ca unele persoane invitate din cauza prea multor activități să trimită scrisori prin care își anulau conferințele pe care urmau să le susțină la Brăila. Iar unul dintre aceștia era și Ion Marin Sadoveanu, pseudonimul literar al lui Iancu-Leonte Marinescu, pe atunci director al teatrului și operei din Cluj care în 8 octombrie 1931 și-a anulat manifestarea din „orașul cu salcâmi”¹¹.

Luna octombrie a aceluiași an a reținut adresa prin care redactorul revistei „Analelor Brăilei” a solicitat din partea Primăriei Brăilei acordarea gratuită a sălii „Teatrului Comunal” pentru ciclul de conferințe organizat de conducerea revistei. Acestea au cuprins „în total 16 conferințe ca și precedentul ciclu organizat de „Analelor Brăilei”, conferințele se vor ține duminica dimineața de la 11-12 1/2. Ciclul a fost deschis duminică, 11 octombrie, prin conferința domnului profesor Nae Ionescu. Au urmat domnii: Ion Marin Sadoveanu, prof. C. Rădulescu-Motru, prof. I. Simionescu, arhimandrit I. Scriban, Em. Bucuță, P. Perpessicius, S.

⁹ ABR., anul II, nr. 4, octombrie-decembrie 1930, pp. 50-51.

¹⁰ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Brăila (de aici înainte Arhv. BR.), fond „Gh. T. Marinescu”, dosar 10, f. 1.

¹¹ Arhv. BR., fond „Gh. T. Marinescu”, dosar 25, f. 1, orig.

Mehedinți, prof. V. Vâlcovici, prof. Gogu K. Constantinescu, prof. I. Petrovici, O. Goga, prof. G. I. Brătianu, prof. M. Manoilescu, etc. Conferințele s-au organizat câte două duminici succesive, două duminici vor fi conferințele și alte două duminici vor fi libere”, expedia Gh. T. Marinescu primarului municipiului Brăila¹².

Conform rubricii *Informațiuni* din „Analele Brăilei” nr. 3-4, anul III, iulie-decembrie 1931, apărut în septembrie, conferințele susținute în intervalul 11 octombrie 1931 și 8 iunie 1932 i-au avut în atenție pe:

- 1) 11 octombrie 1931- prof. Nae Ionescu - *Statul românesc și descentralizarea culturală*
- 2) 22 noiembrie 1931- ing. Cezar Popescu - *Politica noastră comercială*
- 3) 29 noiembrie 1931- Jean Bart - *Ce am văzut în America*
- 4) 13 decembrie 1931- I. M. Sadoveanu - *Tragedia și teatrul clasic grecesc*
- 5) 14 februarie 1932- Em. Bucuța - *Dunărea și Marea noastră*
- 6) 28 februarie 1932- dr. G. K. Constantinescu - *Geniul și Ereditatea*
- 7) 27 martie 1932- Octavian Goga - *România după 10 ani*
- 8) 10 aprilie 1932- Leca Morariu - *Mihai Eminescu-omul*
- 9) 3 mai 1932- Arhim. I. Scriban - *Vraja Paștelui*
- 10) 8 iunie 1932- Radu Portocală - *Povața Revoluțiilor*

Ciclul de conferințe a făcut deliciul publicului avid de informații despre trecutul, prezentul și de ce nu viitorul urbei și ținutului în care trăiau, nu au fost susținute de autoritățile locale, primarul D. Țino nu a participat și nu a susținut în nici un fel actul cultural dar și promovarea orașului pe care îl patrona¹³.

Ziarul „Fulgerul” a solicitat și el Primăriei Brăila sala „Teatrului Comunal” pentru desfășurarea unui ciclu de conferințe „pe care le vor onora d-nii profesori universitari: Ion Peretz, Tudor Vian, avocații Radu Lascu, Dumitru Vârvan, Eugen Stănescu și alții. Prima conferință urma să aibă loc în ziua lui 8 ianuarie 1932, Dl dr. Schor va conferenția despre „centenarii”.¹⁴ Să fie oare vorba de o conferință care a avut loc înaintea trimeterii acestui memoriu și care dorea continuarea ciclului, nu se înțelege prea clar din solicitarea făcută.

Conform celor cerute de comitetul de conducere al „Analelor Brăilei” atât Octavian Goga cât și ceilalți invitați să conferențieze în prima jumătate a anului 1932 s-au bucurat de o primire fastuoasă conform actelor Primăriei păstrate. Se pare totuși că existau ceva animozități între Gh. T. Marinescu și primar deoarece ultimul dintre ei nu contenea să-l acuze de pasivism în paginile publicației sale¹⁵.

¹² Arhv. BR., fond Primăria orașului Brăila, inv. 3, dosar 1/1931, f. 112, orig.

¹³ Idem, *Informațiuni, Note și Însemnări*, în, ABR., anul III, nr. 3-4, iulie-decembrie 1931, pp. 100-104, apărut în septembrie 1932.

¹⁴ Arhv. BR., fond primăria orașului Brăila, dosar 35/1932, f. 15, orig.

¹⁵ Arhv. BR., fond Primăria orașului Brăilei, dosar 35/1932, f. 26, orig.

Toamna lui 1932, mai exact în 29 octombrie, au sosit de la Budapesta la Brăila un grup de medici ce conferențiau prin orașele din România dar au venit și pentru excursii și vânătoare în bălțile Dunării¹⁶.

Ciclurile de conferințe organizate sub conducerea celor de la „Analelor Brăilei” au programat din toamna anului 1932 și până iunie 1933 cel de al patrulea cerc de întruniri ale liderilor vieții culturale românești cu brăilenii. Prelegerile au avut ca punct de plecare ziua de 9 octombrie 1932 în care profesorul V. Vâlcovici, fost ministru, a prezentat *O nouă îndrumare națională*, urmat pe 23 aceeași lună de I. Vasilescu-Valjean cu *Statul burghez*. La 29 noiembrie *Oscar Wilde* a fost adus în atenție de Ion Marin Sadoveanu. Luna decembrie s-a bucurat de două conferințe: prima în 6 decembrie a profesorului Gheron Netta despre *Politica socială și economia noastră națională*, iar ultima din acel an a fost susținută de inginerul Cezar Popescu, secretar general al Ministerului Industriei, cu o temă ce viza *Libertatea economică sau economia dirijată?*. Acest gen de întâlniri a luat o pauză până în 18 aprilie 1933 atunci când arhimandritul I. Scriban a oferit localnicilor o privire despre *Frământările vremurilor de azi*, urmat fiind la cinci zile distanță de Nae Ionescu cu *Paul et Virginie, sau Liga împotriva bolșevizării*. Ultimele două conferințe au avut loc pe 5 iulie și 11 iulie 1932 fiind susținute de C. Argetoianu, *Stat agrar*, respective G.K. Constantinescu cu *Agricultura în noua structură a statului român*.

Până în acest moment au fost organizate 43 de prelegeri în doar patru sezoane făcând din Brăila un pol al prezentării de noi materiale și studii ce priveau viața cotidiană a epocii¹⁷. În februarie 1933 președintele Asociației pentru emanciparea politică și civilă a femeii filiala Brăila a adresat Primarului localității o cerere prin care solicita închirierea sălii „Teatrului Comunal” în scopul utilizării ei în cadrul conferințelor ce urmau a fi ținute de dr. C. I. Parhon și deputatul Trancu-Iași. Sala le era necesară în zilele de 26 martie și 7 mai, Primăria aprobând cererea¹⁸. 12 iunie 1933 a fost data la care Rene Benjamin, publicist și conferențiar francez, a realizat pentru auditoriul brăilean la „Teatrul Comunal” o incursiune prin lumea lui Barres, Clemenceau și Joffre¹⁹.

Erau mișcări culturale ce animau Brăila într-o vreme în care la Berlin Hitler devenea cancelar, Mussolini își pregătea Campania din Africa sau Mișcarea Legionară asasină ministrii de la București, toate acestea în scopul formării unui om nou pe care Brăila îl crea prin altceva, prin argumente culturale și nici de cum prin violență.

Al cincilea ciclu de conferințe de sub organizarea celei mai importante publicații locale din deceniul patru al secolului trecut l-a avut în deschidere pe prof. M. Manoilescu cu o privire asupra celor trei personalități

¹⁶ Arhv. BR., fond Prefectura Județului Brăila, dosar 157/1932, f. 30, orig.

¹⁷ Idem, *Informațiuni, Note și Însemnări*, în, ABR., anul V, nr. 1, ianuarie-martie 1933, pp. 78-79.

¹⁸ Arhv. BR., fond Primăria orașului Brăila, dosar 33/1933, f. 152, orig.

¹⁹ Arhv. BR., fond Primăria orașului Brăila, dosar 33/1933, f. 428, orig.

europene ale vremii *Mussolini, Hitler, Kemal* în 1 octombrie 1933. Peste trei săptămâni s-a vorbit de *Bătrânețe și reîntinerire* în cadrul prelegerii susținute de prof. dr. G. Marinescu. Pe 29 octombrie Horia Furtună a propus o discuție avându-o în prim-plan pe Contesa de Noailles ca cea de a patra conferință susținută de V. Vâlcovici în 19 noiembrie 1933 să-l facă pe acesta să se întrebe care mai este în epocă *Valoarea politică și morală a Democrației*. Anul nou a părut să aibă semen bune așa că J. Vasilescu-Valjean la 28 noiembrie 1934 a prezentat o prelegere cu titlul *Psihologia Râsului* fiind urmat în 18 februarie de prof. C. Rădulescu-Motru cu *Stat țărănesc*. La o lună distanță Grigore Gafencu a făcut o paralelă între *Revizionismul și politica externă*. În 1 aprilie I.V. Gruia propunea *Politica și morala* ca în 10 ale aceleași luni prof. I. Petrovici să discute cu brăilenii pe tema *Umanitarism și idea națională*. Ultimele trei conferințe din al V-lea ciclu i-au adus la 22 aprilie pe Gh. T. Marinescu oferind *Personalitatea Brăilei*, iar la 6 mai J. Th.-Florescu despre *Arta de a vorbi* și pe 13 mai 1934 un fost ministru Gr. Iunian cu ale sale *Năzuinți*. Gh. T. Marinescu a ținut să consemneze că aceste întruniri ale oamenilor de valoare cu brăilenii se desfășurau în „spiritul de continuitate și atmosferă academică și nicidecum ca în alte orașe de provincie în care totul se face improvizat, diletantic, într-o atmosferă de mahala sau ceea ce e mai rău, de club politic”²⁰.

Altă personalitate a vremii care a onorat cu prezența sa pe locuitorii portului dunărean a fost Mircea Eliade, care prin intermediul lui H. Codreanu și-a rezolvat problemele financiare cu Primăria Municipiului Brăila în iulie 1934²¹.

Începutul anului 1935 a avut parte de manifestări culturale ale corpului didactic brăilean pe teme având în vedere trecutul poporului român. Teme prezentate elevilor și părinților acestora de către profesori din localitate printre care și Vasile Băncilă elogiindu-i „filosofia lui Blaga”. Întrunirile aveau loc la Liceul „Nicolae Bălcescu”²².

Conferințele „Analelor Brăilei” erau atunci așteptate de brăilenii ca adevărate sărbători intelectuale după doar cinci ani de astfel de manifestări. Ultimul dintre ele, cel de al VI-lea ciclu ce a debutat la 30 septembrie 1934 avându-l la prezidiu pe istoricul căruia Brăila îi datorează enorm, N. Iorga, ce a pus din nou problema istoriei locale din prisma noilor veniți în port după eliberarea sa de sub turci: *Curentul ardelean spre Brăila*. A doua conferință a susținut-o J. Vasilescu-Valjean în 9 decembrie 1934 având în vedere *Italia nouă* iar la o săptămână distanță generalul N. Alevra a expus *Problema apărării noastre naționale*. Cultura brăileană din 13 ianuarie 1935 a lui Gh. T. Marinescu a fost cea care a deschis un nou an de zbatere sociale și culturale. Pe 10 februarie prof. dr. N. Minovici a ținut o prelegere cu tema *Între moartea și viață*, ca la 7 aprilie G. Galaction să discute de *Valori*

²⁰ Idem, *Informațiuni, Note și Însemnări*, ABR., anul VI, nr. 1, ianuarie-martie 1934, pp. 77-78.

²¹ Arhv. BR., fond Primăria orașului Brăila, dosar 32/1934, f. 361, orig.

²² *Note* în ABR., anul VII, nr. 1, ianuarie-martie 1935, pp. 75-76.

sufletești în timp ce o săptămână mai târziu M. Manoilescu a prezentat *Românismul în lupta economică. Ce înseamnă să a fi român* a lui Nae Ionescu, în 21 aprilie, a fost un alt prilej de întrunire a localnicilor cu profesorul plecat din rândul lor. Președintele Touring-Clubului-României M. Haret a vorbit *Despre Turism* în 30 aprilie, ca la 9 iunie 1935 I. Simionescu să prezinte *Frumusețile Țării*²³. Acestea au fost cele mai importante manifestări de gen întruniri ale elitei naționale cu publicul brăilean în anul 1935, lăsând modele pentru anii următori.

Activitatea scriitorului brăilean Panait Istrati a fost încununată după decesul acestuia de un cerc cultural și artistic ce ia purtat numele. Înființat la 15 iunie 1936 acesta își propunea ca în vara aceluiași an să întreprindă o serie de manifestări în județul Brăila. Cu acest prilej la 8 iulie 1936 Cercul cultural și artistic „Panait Istrati” a adresat Prefecturii Județului Brăila o cerere prin care a solicitat aprobarea organizării „în comunele rurale din acest județ conferințe, șezători, serbări și festivaluri urmate de bal din a căror rezultat material să ne putem procura [...] atât biblioteca cercului cât și pentru bibliotecile ce voim ale înființa în comunele rurale unde nu există...”²⁴.

În concluzie se poate observa interesul brăilenilor spre a celebra și pune în valoare memoria unui localnic ce impresionase prin talentul său atât pe țaranii din Bărăgan, a căror viață o descria în operele sale, dar și mai ales a occidentului, a Franței în special, în formarea acestui cerc ce-și propunea prin conferințele sale ridicarea nivelului cultural în lumea satului. Societatea română de geologie a organizat în 27 septembrie 1936 la Brăila Congresul anual al geologilor români. Astfel în 11 septembrie același an au solicitat Prefecturii Brăila o atență supraveghere dar și sprijin „pentru o mai bună reușită a congresului și vă invităm la deschiderea lui, care va fi duminică 27 septembrie, ora 11 1/2”²⁵.

Anul 1937 a fost cel în care revista „Analele Brăilei” nu a apărut și în care se observă un pas în spate al manifestărilor aflate sub patronajul acesteia, astfel singurele reuniuni în care au fost prezentate publicului descoperiri în lumea științifică și culturală au fost cele organizate de Liceul „Nicolae Bălcescu”, la o scară, importanță și un subiect de dezbatere mult mai mici față de cele care îi aveau drept lideri pe Gh. T. Marinescu, S. Semilian sau V. Băncilă, dar și mici întruniri ale cultelor religioase, mare avânt luat împotriva comunismului de către creștini.

Reapărută în 1938 în patru numere (ultimul dublu, nr. 3-4 din 1938) revista „Analele Brăilei” nu a făcut prin conducătorul acesteia trimiteri spre conferințele din trecut și spre dorința de a organiza noi cicluri de întâlniri ale oamenilor de cultură români cu publicul brăilean, care prin acest gen de conferințe au ridicat standardul unor astfel de manifestări și care se pare că

²³ Idem, *Informațiuni, Note și Însemnări*, ABR., anul VII, nr. 1, ianuarie-martie 1935, pp. 80-81.

²⁴ Arhv. BR., fond Prefectura Județului Brăila, dosar 19/1936, f. 94, orig. (și în *Brăila file de istorie, Documente privind istoria orașului 1919-1944*, vol. II, București, 1989, pp. 378-379).

²⁵ Arhv. BR., fond Prefectura Județului Brăila, dosar 18/1936, f. 159, orig. (și în *op. cit.*).

înțelesese rolul lor dar mai ales pe cel jucat de orașele de provincie în actul cultural național.

Din ciclul de conferințe desfășurat în anul 1939, al cărui număr nu-l cunoaștem, amintim deschiderea seriei pe care a făcut-o maestrul I. Valjean, care a vorbit despre *O mare epocă literară românească* evocând epoca lui Caragiale, Vlahuță, Delavrancea, Coșbuc, Goga, etc.". Mai fiind informați prin port-drapelul culturii brăilene, aceeași revistă, de faptul că „Au fost invitați și au primit să conferențieze anul acesta la Brăila cele mai de seamă personalități ale culturii noastre.”²⁶.

Revista a pierdut un colaborator de seamă în 1939, pe Nae Ionescu, care din motive politice și de sănătate numai putea participa la redactarea și susținerea acestei publicații. Energia creatoare de care dădeau însă dovadă cei care activau în cadrul cercului „Analelor Brăilei” i-au făcut să afirme în toamna lui 1939, în plin război mondial, că în orașul lor se mai pot organiza manifestări de amploarea celor care au avut loc în prima jumătate a deceniului al IV-lea din secolul al XX-lea. Din lipsa surselor nu putem afirma cu certitudine dacă s-au desfășurat sau nu, sau care au fost conferențiarilor și temele ce au redat Brăilei farmecul perioadei mai sus amintite²⁷.

Acestea de mai sus au fost ultimele amintiri legate de conferințe ținute la Brăila de titanii culturii românești interbelice la invitația celor de la „Analele Brăilei”. Ciclurile de manifestări de acest gen organizate de ei fiind cele mai importante dintre cele desfășurate la Brăila, datorită amplitudinii pe care în timp, doisprezece ani de existență a revistei și încă vreo patru de pregătire a apariției primului număr, constituie aproximativ cincisprezece ani de gravitat în jurul ideii ce prinsese contur după prima conflagrație mondială și care și-a găsit adepți printre inițiatori pe inginerul Gh. T. Marinescu, pe profesorii Nae Ionescu și Vasile Băncilă, pe scriitorii Mihail Sebastian, S. Semilian sau pe politicienii locali, gen Radu Portocală, care au înțeles că prin ridicarea nivelului cultural-intelectual al ținutului în care trăiesc pot prospera mult mai mult decât prin menținerea unei stări de fapt în care în orașul dunărean prin comerț și mai nou industrie țineau capul de afiș, orașul nefiind deloc considerat până la punerea în practică a ideilor lor ca fiind un pol cultural.

Astfel încă o dată s-au dovedit a fii inspirați nu numai prin editarea unei simple reviste ce în mare parte se adresa intelectualilor din acest port dar și prin constituirea în jurul ei a unor instituții gen aceste manifestări regulate ce cu mici întreruperi în a doua parte a anilor 30, atunci când și apariția revistei a suferit, atrage spre orașul lor oamenii de știință care aveau pe lângă simpla comunicare documentară pe care o efectuau în cea mai mare sală a orașului, „Teatrul Comunal”, cea a educării permanente și punerii la curent cu noile metode de cercetare din lume, numai ținând seama că din cei

²⁶ Redacționale & Administrative în ABR., anul XI (1939), nr. 1, ianuarie-aprilie 1939, p. 48.

²⁷ Redacționale & Administrative în ABR., anul XI (1939), nr. 2-3, aprilie-septembrie 1939, p. 64.

care conferențiau făceau parte personalități de talie mondială precum: Nicolae Iorga, Dimitrie Gusti, Nae Ionescu și alții.

Cum acest aspect l-a constituit obișnuirea celor vizați cu un astfel de mod de viață și aici mă refer la lumea cu studii superioare din oraș care a fost vizată spre a audia aceste prelegeri. Conferința ce prin periodicitatea ei, care se desfășura devenea ca o constantă în viața cotidiană, mândria de a avea în oraș astfel de manifestări au fost și ele factori de luat în calcul deoarece nu în fiecare an orice oraș s-a putut bucura de participarea în „agora” a atâtor oameni de elită, mândrie care se resimțea mai cu seamă în pătura de jos a societății prin cei care nu luau parte la aceste conferințe dar care observând că animatorii vieții culturale locale lucrau la imaginea și în folosul orașului lor se simțeau părtași la evenimente.

Trebuie luat în calcul un aspect foarte important fără de care nivelul ridicat al acestui gen de întrunire nu ar fi avut loc: seriozitatea organizării și a temelor discutate. Existau în România și alte reviste de cultură regională precum „Analele Brăilei”, dar acesta a reprezentat un factor local de interes datorită subiectelor ce abordau factorul local. Un factor local foarte bogat care dispunea de un trecut impresionant în domeniul geografic, istoric, religios, economic și social pe care prin cercetările lor atât localnicii cât și ceilalți cercetători și-au îndreptat atenția spre a înțelege ce este cu această „rasă brăileană”, cum o numea Nicolae Iorga²⁸.

Atunci în acea epocă prin conferințele organizate în mare parte de „Analele Brăilei” dar și de ceilalți factori culturali locali s-au pus bazele studierii și modului cum trebuie ea să se efectueze în domeniul studiilor sociale, căci aceasta era tema și misiunea primordială a acestui gen de manifestații, cercetarea mediului social la Dunărea de Jos.

Din păcate astăzi nu se mai păstrează conținutul acelor conferințe desfășurate la Brăila între 1929-1940 și care ar putea constitui un reper pentru cercetătorii actuali. Unele din materialele prezentate atunci au fost publicate într-o formă sau alta în revista „Analele Brăilei” dar sunt multe altele ce poate ar fii trebuit să vadă lumina tiparului. Din păcate venirea războiului și a „ciumei roșii”, în special, a făcut ca multe dintre persoanele implicate în acest act cultural să fie închise și să-și găsească sfârșitul acolo fără să poată să-și ducă la capăt opera de amploare a actului de regionalism cultural.

Astăzi importanța acestor evenimente petrecute cu mai bine de 70 de ani în urmă nu poate reprezenta decât un model de evenimente culturale cu mare deschidere la publicul cultivat și de bază documentară prin puținele materiale păstrate, reluarea acestor cicluri de conferințe în anul 2011 de către *Muzeul Brăilei* nu poate fi decât un succes.

---

²⁸ *Ibidem*.

Bibliografie:

- Serviciul Județean al Arhivelor Naționale ale României filiala Brăila:
Fond Primăria orașului Brăila, 1929-1940.
Fond Prefectura Județului Brăila, 1929-1940.
Fond personal „Gh. T. Marinescu”, 1835-1985.
Periodice:
„Analele Brăilei”, Brăila, 1929-1940.
Colecții de documente:
Brăila file de istorie, Documente privind istoria orașului 1919-1944,
vol. II, București, 1989.